Rijksvastgoedbedrijf
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Nota actief openbaar
Ja

Ons zaakkenmerk

Datum
15 oktober 2026

Opgesteld door
[redacted]

Bijlage(n)
1

Aan M VRO
Van dgRVB

nota

Antwoord op vragen van de leden Van der Maas en Nobel over de verkoop van de Commandopost Clingendael

Aanleiding
De leden Van der Maas en Nobel (beiden VVD) hebben vragen over de verkoop van de Commandopost Clingendael gesteld. Het RVB verkoopt het object, omdat het door het ministerie van Defensie overtollig gesteld is.

Geadviseerd besluit
Instemmen met beantwoording en verzending aan de Kamer.

Kernpunten
- U beantwoordt de vragen mede namens de minister van OCW. De antwoorden worden parallel voor akkoord voorgelegd.
- In 1942 gaf de toenmalige Rijkscommissaris van bezet Nederland opdracht voor de bouw van een bunker. Na de Tweede Wereldoorlog kreeg het voor de Nederlandse Krijgsmacht een nieuwe functie als commando- en communicatiecentrum, genaamd Commandopost Clingendael. Het object ligt in de gemeente Wassenaar.
- Het ministerie van Defensie heeft het object overtollig gesteld. Wanneer er binnen het Rijk geen interesse is in overtollig vastgoed wordt het door het RVB verkocht. Conform de Regeling beheer onroerende zaken Rijk 2024 gebeurt dat via een openbare verkoopprocedure. Het RVB startte de verkoopprocedure voor de Commandopost op 10 maart 2025.
- Tijdens de procedure ontving het RVB signalen over mogelijke onregelmatigheden bij het verkoopproces door een van de aanmelders. Het RVB heeft een onafhankelijk bureau ingeschakeld om hier nader onderzoek naar te doen. Uit het onderzoek bleek dat een van de inschrijvers de door haar ingediende visie (gedeeltelijk) openbaar heeft gemaakt en heeft gepresenteerd aan een groep mensen. Dit was in strijd met de regels uit de verkoopprocedure. Ook bleek dat deze inschrijver vlak voor het indienen van de biedingen contact heeft opgenomen met de andere geselecteerde aanmelder voor een poging tot het maken van (prijs)afspraken. Op basis van het onafhankelijke onderzoek zag het RVB zich genoodzaakt om de partij van de verdere procedure uit te sluiten.
- Naar aanleiding van de uitsluiting is door de partij een juridische procedure gestart. Op 12 oktober 2026 diende een kort geding. Op 3 november wordt de uitspraak verwacht. Het RVB wacht de uitspraak af en kan niet vooruitlopen op het verdere verloop van de verkoopprocedure.

Datum
15 oktober 2026

Toelichting
Tijdens de Tweede Wereldoorlog was Arthur Seyss-Inquart Rijkscommissaris van het bezette Nederland. In 1942 gaf hij opdracht om de bunker te bouwen als schuilplaats. Na de Tweede Wereldoorlog kreeg de bunker voor de Nederlandse Krijgsmacht een nieuwe functie als commando- en communicatiecentrum. Tijdens de Koude Oorlog werd vanuit de bunker onder andere de buitenlandse inzet van het Nederlandse leger aangestuurd. De bunker is uitzonderlijk door zijn omvang en verschijningsvorm en is van grote historische en cultuurhistorische betekenis.

Toelichting op de verkoopprocedure
Gezien de cultuurhistorische waarde van het object hanteert het RVB de Leidraad Afstoot Monumenten. Er zijn diverse (historische) onderzoeken uitgevoerd. En er werd besloten dat de verkoop zou plaatsvinden in de vorm van een openbare inschrijving met voorselectie. Het proces doorloopt daarmee meerdere opeenvolgende fasen. In de voorselectiefase beoordeelt een aangestelde selectiecommissie met experts de ingezonden visies op de herontwikkeling inhoudelijk op kwaliteit. Alleen als de visie een voldoende scoorde kon een aanmelder in de volgende fase, de biedingsfase, een bod uitbrengen. Voordat aanmelders een bod mochten uitbrengen, vond dus een inhoudelijke beoordeling plaats door de selectiecommissie. Tijdens de inhoudelijke beoordeling is de hoogte van het bod nog niet bekend, omdat het bod pas in de volgende fase kan worden uitgebracht.

In een samenwerking tussen de gemeente Wassenaar, Atelier Rijksbouwmeester, de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) en het RVB werd de Nota van Uitgangspunten (NvU) opgesteld. Deze NvU beschrijft de uitgangspunten en randvoorwaarden voor de mogelijkheid tot herbestemming van Commandopost Clingendael. In de NvU zijn voor dit object bepaalde functies nadrukkelijk uitgesloten, zoals evenemententerrein en horeca die een relatief grote verkeersaantrekkende werking hebben of die in de nacht open zijn.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden
In de openbaar gemaakte versie van deze nota zijn alle persoonsgegevens van ambtenaren geanonimiseerd.

Bijlagen

Volgnummer	Naam	Informatie
1	Antwoord op vragen van de leden Van der Maas en Nobel over de verkoop van de Commandopost Clingendael (Seyss-Inquartbunker)	